

1) Szkoła

- rodzaje szkół (opis modelu edukacji, podział szkół)

Przedszkola oferują płatną i nieobowiązkową opiekę nad dziećmi w wieku od roku do lat 6. Większość dzieci zaczyna uczęszczać do przedszkola już po ukończeniu pierwszego roku życia. W razie osiągnięcia zbyt niskich dochodów rodzic może dostać dofinansowanie na tę placówkę z gminy. Jedną z możliwości wyboru jest tzw. „otwarte przedszkole” (**åpen barnehage**), do którego dzieci przychodzą wraz z rodzicami. To dobra i tania opcja dla tych, którzy nie znają jeszcze języka, a także chcą spędzać więcej czasu z dzieckiem.

Edukacja obowiązkowa rozpoczyna się w sierpniu, w tym samym roku kalendarzowym, w którym dziecko kończy 6 lat. Wszystkie etapy szkolnictwa norweskiego w placówkach publicznych są bezpłatne i należą do nich:

- nauczanie podstawowe (**grunnskole**) – edukacja obowiązkowa, obejmuje klasy 1-10

- szkoła podstawowa (**barneskole**) – dzieci w wieku od 6-12 lat, klasy 1-7. W odróżnieniu do systemu polskiego, na tym poziomie uczniowie nie otrzymują formalnych ocen.
- gimnazjum (**ungdomsskole**) – młodzież w wieku 13-15 lat, klasy 8-10. Stopnie są wystawiane z każdego przedmiotu przez nauczycieli dwa razy do roku.

Na zakończenie nauki w **grunnskole** uczniowie przystępują do ogólnokrajowych egzaminów i otrzymują świadectwo, na którym widnieją wszystkie uzyskane przez nich oceny.

- nauczanie średnie (**videregående skole**) – edukacja dobrowolna. Uczniowie w wieku 16-19 lat, którzy ukończyli **grunnskole**, mają ustawowo zagwarantowane prawo do nauki w szkole średniej. Po konkursie świadectw uczniowie mogą kontynuować naukę na jednym z rodzajów kształcenia:

- ogólnym – daje przygotowanie do studiów wyższych, tzw. **studiekompetanse**, bez którego nie można starać się o miejsce na uniwersytecie lub w szkole wyższej.
- zawodowym (**yrkeskompetanse**) – obejmuje dwa lata w szkole i roczne lub 2-letnie (w przypadku zawodów produkcyjnych) przyuczenie do zawodu. Nie daje możliwości ubiegania się o miejsce na uniwersytecie, ale uczniowie posiadający wykształcenie zawodowe mogą uzyskać **studiekompetanse** dzięki odpowiednim dodatkowym kursom.

Istnieje też alternatywa dla studiów wyższych, tj. kolegia zawodowe (**fagskole**), które oferują kształcenie policealne. Prowadzą one praktyczne kursy i programy zawodowe, które trwają od pół roku do dwóch lat. Ich ukończenie prowadzi do uzyskania zawodu i kwalifikacji pozwalających na bezpośrednie wejście na rynek pracy.

Rok szkolny trwa od połowy sierpnia do połowy czerwca i w sumie liczy 38 tygodni dla uczniów oraz 39 tygodni dla nauczycieli. Tydzień nauki w szkole trwa pięć dni, a długość jednostki lekcyjnej – 60 minut. Uczniowie podzieleni są na grupy składające się z dzieci w tym samym bądź

różnym wieku. Każdy uczeń jest przyporządkowany do nauczyciela do kontaktu, odpowiednika wychowawcy, odpowiedzialnego za jego zadania szkolne i kontakty z rodzicami.

W Norwegii istnieje również możliwość kontynuowania nauki języka polskiego w szkole polskiej. Świadectwo Polskiej Szkoły Sobotniej im. Jana Pawła II w Oslo jest uznawane w polskim systemie szkolnictwa. Pełna lista szkół znajduje na stronie:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/wspolpraca_dwustronna/polonia_w_norwegii/polskie_szkoly_w_norwegii/

- jak zapisać dziecko do szkoły (procedura naboru, potrzebne dokumenty)

Wszystkie dzieci przebywające na terenie Norwegii dłużej niż 3 miesiące są uprawnione i zobowiązane do uczęszczania do szkoły. W sytuacji, gdy nie minęły jeszcze 3 miesiące pobytu, ale istnieje prawdopodobieństwo, że będzie on dłuższy niż 3 miesiące, dziecko ma również prawo do edukacji szkolnej.

W pierwszej kolejności należy ustalić placówkę rejonową położoną najbliżej miejsca zamieszkania, a następnie złożyć podanie o przyjęcie do szkoły na stronie internetowej właściwej gminy (**kommune**). Zgłoszenia można dokonać również osobiście w szkole rejonowej. Warunkiem koniecznym poprzedzającym zgłoszenie jest uprzednia rejestracja pobytu dziecka w Norwegii, potwierdzona uzyskaniem numeru osobowego. Informacje dotyczące rejestracji pobytu znajdują się na stronie norweskiego Urzędu ds. Cudzoziemców (<https://www.udi.no/>).

- jakie obowiązki i prawa ma uczeń (ze szczególnym uwzględnieniem przepisów, które odbiegają od norm przyjętych w Polsce) – tylko w zakresie odstępstw od uregulowań polskich

Uczniowie mają prawo do darmowego dojazdu do szkoły, jeśli mieszkają w odległości od szkoły:

- 2 km dla uczniów 1 klasy,
- 4 km dla uczniów 2-10 klasy,
- 6 km dla uczniów szkoły średniej.

Uczniowie szkoły podstawowej (1 - 10 klasa) mogą skorzystać z uprawnienia do darmowego dojazdu do szkoły niezależnie od długości drogi szkolnej w przypadku, gdy droga jest szczególnie niebezpieczna lub trudna. Oprócz tego dzieci uczęszczające do szkoły objęte są ubezpieczeniem od nieszczęśliwych wypadków podczas pobytu w szkole i w świetlicy, wycieczek szkolnych oraz w czasie drogi do szkoły i powrotu ze szkoły.

Dzieci z klas 1-10 są uprawnione do pomocy w nauce (zajęcia dobrowolne). Uczniowie na każdym poziomie edukacji doświadczający problemów z nadążeniem za normalnym trybem nauczania mają też prawo do nauczania specjalnego (**spesialundervisning**) – ten przywilej przysługuje im bez względu na przyczynę powstania problemu, a na poziomie szkoły średniej oznacza prawo do dodatkowych 2 lat nauczania.

Ponadto zarówno na poziomie podstawowym, jak i średnim, uczniowie dysponują możliwością korzystania ze specjalnego trybu nauczania języka norweskiego (co oznacza zwiększoną liczbą godzin nauki) oraz dwujęzycznego nauczania innych przedmiotów (pod warunkiem, że gmina oferuje dany język), jeśli nie posiadają dostatecznej znajomości języka norweskiego, by móc nadążać za zwykłym trybem nauczania. Za zbadanie poziomu j. norweskiego u ucznia odpowiada szkoła, a decyzję w zakresie przyznania specjalnego trybu nauczania podejmuje dyrektor. Od jego decyzji rodzicowi lub uczniowi przysługuje odwołanie do wojewody (**fylkesmannen**). Wybór sposobu organizacji nauki języka norweskiego dla uczniów przybyłych z innych krajów należy do szkoły – może ono odbywać się w osobnych grupach, klasach czy szkołach.

Gdy dziecko ma szczególne trudności, uprawnione jest do specjalnej pomocy pedagogicznej, która należy mu się od chwili narodzin. Pomocy udziela poradnia psychologiczno-pedagogiczna (**pp-tjenesten**) i może ona polegać np. na treningu i stymulacji dziecka czy odpowiednim doradztwem dla osób pracujących z dzieckiem. Decyzję o otrzymaniu specjalnej pomocy pedagogicznej przez dziecko wydaje gmina.

- jakie obowiązki i prawa ma rodzic/opiekun (ze szczególnym uwzględnieniem przepisów, które odbiegają od norm przyjętych w Polsce) – tylko w zakresie odstępstw od uregulowań polskich

W Norwegii istotną rolę pełnią kontakty między szkołą a rodzicami – zazwyczaj odbywają się dwa spotkania w roku między nauczycielami a rodzicami (wywiadówki). Ponadto mają miejsce dwa indywidualne spotkania między wychowawcą a rodzicami (spotkanie rodzicielskie), na których wychowawca informuje o zachowaniu i postępach w nauce dziecka, a także pyta rodziców o ich zdanie na temat jego rozwoju. Szkoła informuje o konsultacjach z wyprzedzeniem i oczekuje, że rodzice będą w nich uczestniczyć. W razie potrzeby, podczas wspomnianych spotkań istnieje możliwość uzyskania pomocy tłumacza, o czym należy powiadomić wychowawcę. Brak uczestnictwa rodzica w życiu szkoły może być odebrany negatywnie i skutkować zainteresowaniem służb socjalnych sytuacją rodzinną.

W każdym województwie w Norwegii istnieje także jedna lub więcej poradni rodzinnych (**familievern**). Służą udzielaniu pomocy tym, którzy jej potrzebują w rozwiązywaniu codziennych problemów, trudnych sytuacji i konfliktów w rodzinie – na przykład w przypadkach nieporozumień między dzieckiem i rodzicami czy pracy pary nad związkiem. Pomoc udzielana przez poradnię jest bezpłatna, wspierana przez usługi tłumaczy i nie wymaga skierowania od lekarza. Należy jednak podkreślić, że w razie poważniejszych problemów pracownicy poradni rodzinnej są prawnie zobowiązani do zgłoszenia sprawy do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**). Najbliższą rejonowo poradnię można znaleźć na stronie www.bufdir.no. Poradnie rodzinne odpowiadają też za mediacje, kiedy następuje separacja i rozpad pożycia. Wszystkie małżeństwa i konkubenci z dziećmi poniżej 16 lat z mocy prawa muszą wziąć w nich udział. Odbywają się one w celu zawarcia umów dot.

odpowiedzialności rodzicielskiej i ogólnej sytuacji dziecka (kwestie kontaktu czy u którego z rodziców mieszkać będzie dziecko).

- na jaką pomoc można liczyć w szkole (system wsparcia psychologicznego, medycznego – np. darmowy stomatolog, finansowego)

Wszystkie gminy oferują rodzicom przebywającym w pracy ułatwienie - świetlicę szkolną (SFO), w której uczniowie klas 1-4 mogą przebywać przed i po rozpoczęciu lekcji. W przypadku szczególnej potrzeby miejsce w świetlicy może przysługiwać także dzieciom z klas 5-7. Świetlica organizuje zajęcia kulturalno-sportowe i zabawę dla uczniów, a jej koszty opłacają rodzice. W celu uzyskania informacji na temat cen i godzin otwarcia świetlicy szkolnej, należy zwrócić się do urzędu gminy w miejscu zamieszkania. Uczniowie podczas pobytu w szkole i w świetlicy, uczestnictwa w wycieczkach szkolnych oraz drogi do szkoły i powrotu ze szkoły objęci są ubezpieczeniem od nieszczęśliwych wypadków.

Każda szkoła na poziomie podstawowym i średnim dysponuje też swoimi własnymi darmowymi usługami medyczno-psychologicznymi (**skolehelsetjeneste**). Szkolna poradnia zdrowotna może składać się z pielęgniarki, szkolnego lekarza, psychologa, fizjoterapeuty czy innych osób. Odpowiada za szczepienia i przeprowadza rozmowy w klasach, grupach czy z pojedynczymi uczniami, np. dot. nieobecności, emocji, zdrowia, ciała, przemocy, problemów w domu, alkoholu, narkotyków, papierosów, antykoncepcji. Jeśli problem psychiczny jest poważniejszy, pomocy udziela BUP (**Barne-og ungdomspsykiatrisk poliklinikk**) – bezpłatna poradni psychiatryczna dla dzieci i młodzieży, do której może skierować lekarz szkolny, rodzinny czy lekarz z **helsestasjon**. W razie zaniepokojenia sytuacją rodzinną dziecka pracownicy szkół, przedszkoli lub służb pedagogiczno-psychologicznych mają obowiązek zgłoszenia tego faktu do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**).

Ponadto dzieci i młodzież od urodzenia do 18. roku życia są uprawnieni do bezpłatnej opieki stomatologicznej (nie dotyczy ortodoncji). Publiczne kliniki dentystyczne, dawniej nazywane szkolnym dentystą, obecnie często znajdują się poza szkołami. Lokalna publiczna klinika dentystyczna wzywa dzieci do regularnych kontroli, a pierwsze zawiadomienie z reguły pojawia się, gdy dziecko ma trzy lata.

- w czym pomogą lokalne władze (benefity, wsparcie finansowe, zapewnienie miejsca w szkole)

Dzieci powyżej 1. r. życia mają prawo do miejsca w przedszkolu w swojej gminie, a jeśli rodzic uzyskuje niski dochód, może otrzymać dofinansowanie na placówkę od gminy. Lokalne władze zapewniają rodzicom pracującym świetlicę szkolną (SFO) dla klas 1-4 (w przypadkach szczególnych potrzeb także dla klas 5-7), w której dzieci spędzają czas przed i po rozpoczęciu lekcji. Ponadto gwarantuje się pomoc w nauce dla uczniów klas 1-10 oraz **spesialundervisning** – uprawnienie do nauczania specjalnego dla uczniów wszystkich poziomów edukacji, mających problemy z nadążaniem za normalnym trybem nauczania. Jednym z ułatwień jest także wsparcie w zakresie nauki języka

norweskiego dla uczniów, którzy nie władają nim na tyle, by radzić sobie bez problemów w szkole. W kwestiach zdrowotnych dzieci i młodzież do lat 18 otrzymują bezpłatną opiekę dentystyczną, a do 20 r. życia – darmową pomoc w przychodniach oferujących wsparcie medyczne i psychologiczne (**helsestasjon**).

Dziecko o szczególnych trudnościach może zostać objęte specjalną pomocą pedagogiczną w każdym wieku. W celu jej uzyskania gmina zwraca się do poradni psychologiczno-pedagogicznej (**pp-tjenesten**) z wnioskiem o dokonanie specjalistycznej oceny na prośbę rodzica bądź gminy lub przedszkola. Pomoc uwzględnia potrzeby dziecka, wspiera jego rozwój, organizuje odpowiednie treningi i stymulacje, udziela poradnictwa osobom pracującym z dzieckiem. Indywidualną decyzję o przyznaniu specjalnej pomocy pedagogicznej bądź odmowie wydaje gmina. Przysługuje od niej odwołanie. Jednakże należy pamiętać, że objęcie dziecka specjalną pomocą pedagogiczną może prowadzić do długoterminowego zainteresowania ze strony służb socjalnych i monitorowania ogólnej sytuacji życiowej rodziny.

- najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów związanych z nauką dziecka)

Rodzice przedszkolaków mogą być zaskoczeni podejściem do zabawy i snu na świeżym powietrzu. W Norwegii dzieci spędzają bardzo dużo czasu na zewnątrz, niezależnie od pogody i w związku z tym każde dziecko powinno mieć kombinezon, kalosze i ubranie na zmianę. Ponadto norweskie przedszkola z reguły nie zapewniają posiłków, stąd na rodzicu spoczywa obowiązek przygotowania i zapakowania jedzenia dla dziecka. Niespełnianie powyższych oczekiwań jest odbierane negatywnie.

Problemy związane z nauką dziecka w Norwegii w dużej mierze nie różnią się od problemów w Rzeczypospolitej Polskiej. Ewentualne nieporozumienia mogą być związane z problemami językowymi lub różnicami kulturowymi (światopoglądowymi lub w podejściu do wychowania dzieci, np. w sprawie edukacji seksualnej, czy religioznawstwa). Brak uczestnictwa rodzica w życiu szkoły (m.in. wywiadówki i konsultacje z nauczycielami) może być odebrany negatywnie i skutkować zainteresowaniem służb socjalnych sytuacją rodzinną.

2) Wychowanie

- jakie obowiązki ma opiekun/rodzic (np. obowiązek zapewnienia nauki, kwestie pozostawiania dziecka samego w domu)

Norweskie standardy opieki i wychowania nad małoletnimi w wielu aspektach różnią się od realiów polskich. Jako naruszenie praw dziecka mogą zostać potraktowane zachowania między rodzicami a dziećmi, które w Polsce są dopuszczalne prawnie i kulturowo. Norweska Służba Ochrony Dziecka może zainteresować się dzieckiem w takich przypadkach, jak krzyk i płacz małoletniego podczas jego karcenia bez użycia przemocy fizycznej, klapsy, zaniedbania w leczeniu (w tym

stomatologicznym) i edukacji, pozostawienie dziecka bez opieki, nieodpowiednie warunki w domu, przebywanie małoletniego pod opieką rodziców nadużywających alkoholu lub zażywających narkotyków.

Oprócz obowiązku zapewnienia dziecku zaspokojenia potrzeb bytowych, opiekuńczych i bezpieczeństwa, na rodzicach spoczywa odpowiedzialność za realizację obowiązku szkolnego. Wiąże się to z istotną w Norwegii koniecznością współpracy ze szkołą. Rodzice powinni uczestniczyć w spotkaniach z nauczycielami i wychowawcą, poprzez które placówka edukacyjna informuje o postępach w nauce ucznia oraz działaniach podjętych dla jego dobra, a także zasięga w tych kwestiach opinii opiekunów prawnych. Konsultacje są ustalane z odpowiednim wyprzedzeniem, a podczas ich trwania istnieje możliwość uzyskania pomocy tłumacza, po uprzednim powiadomieniu wychowawcy. Brak współpracy rodzica ze szkołą może być odebrany negatywnie i skutkować zainteresowaniem służb socjalnych sytuacją rodziny.

- w czym pomogą lokalne władze (benefity, wsparcie finansowe, zapewnienie miejsca w szkole, zasady udzielania wsparcia ze strony ośrodków pomocy społecznej)

W Norwegii można otrzymać zasiłek opiekuńczy (**kontantstøtte**) na dziecko w wieku 1-2 lat. Nie podlega on opodatkowaniu i wypłacany jest przez okres maks. 11 miesięcy. Warunek jego uzyskania to brak całodziennego miejsca w przedszkolu dofinansowanym z funduszy publicznych. Ponadto rodzice przez co najmniej 5 lat muszą posiadać członkostwo w systemie norweskiego zabezpieczenia społecznego (**folketrygden**) lub w systemie zabezpieczenia społecznego innego kraju członkowskiego Europejskiego Obszaru Gospodarczego. W trakcie pobierania zasiłku opiekuńczego rodzice, jak i dziecko muszą mieszkać w Norwegii. By zachować prawo do zasiłku, przebywać poza Norwegią można przez okres do 3 miesięcy, ale nie wolno pracować za granicą. W przypadku, gdy pobyt poza Norwegią będzie miał miejsce na obszarze EOG, prawo do zasiłku może być zachowane na podstawie przepisów specjalnych. Należy wtenczas poinformować NAV o tym, do którego kraju planuje się pojechać i jak długo będzie trwał pobyt.

Innym wsparciem socjalnym jest zasiłek rodzinny (**barnetrygd**). Można go uzyskać od miesiąca po urodzeniu się dziecka lub od miesiąca po przybyciu do Norwegii rodzica i dziecka. Dziecku, które urodziło się w Norwegii, po zarejestrowaniu w rejestrze ewidencji ludności zasiłek zasadniczo zostaje przyznany automatycznie. Zasiłek rodzinny otrzymywany jest do miesiąca przed ukończeniem przez dziecko 18. roku życia i w 2019 r. wynosi 1054 koron norweskich (ok. 450 zł). Obywatele innych krajów EOG, którzy pracują w Norwegii, a ich rodziny mieszkają w krajach ojczyźtych, mogą być uprawnieni do zasiłku rodzinnego na podstawie przepisów szczególnych.

Lokalne władze pomagają też bezpłatnie tym, którzy potrzebują wsparcia w rozwiązywaniu codziennych problemów, trudnych sytuacji i konfliktów w rodzinie. Dla realizacji tego celu powołano poradnie rodzinne (**familievern**) istniejące w każdym województwie (najbliższą rejonowo można

sprawdzić na stronie www.bufdir.no). Poradnie rodzinne odpowiadają też za obowiązkowe mediacje w przypadku separacji i rozwodu. Odbývają się one w celu zawarcia umów dot. odpowiedzialności rodzicielskiej i ogólnej sytuacji dziecka (kwestie kontaktu czy u którego z rodziców mieszkać będzie dziecko). Poradnie korzystają z usług tłumaczy. Należy jednak podkreślić, że w przypadku poważniejszych problemów pracownicy poradni rodzinnej są zobowiązani do przekazania informacji do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**).

W kwestiach zdrowotnych w Norwegii można skorzystać z przychodni rodzica i dziecka (**helsestasjon**), które oferują darmową pomoc medyczną i psychologiczną dla wszystkich dzieci i młodzieży w wieku do 20 lat. W przypadku małych dzieci do lat 5 zapewniają wsparcie związane m. in. z rozwojem motorycznym i psychospołecznym dziecka, szczepieniami, odżywianiem, rozwojem językowym, problemami dentystycznymi, rolą rodzica, zaniedbaniami opieki czy przemocą. Z kolei przychodnia dla młodzieży do 20 r. życia wspomaga rozwiązywanie problemów m. in. psychicznych i społecznych, wiążących się z dorastaniem w dwóch kulturach, miłością, ciążą, antykoncepcją, aborcją, zaburzeniami odżywiania, nadużywaniem alkoholu i narkotyków, przemocą, trudnymi warunkami w domu i innymi. W razie zaniepokojenia sytuacją małoletniego pracownicy przychodni mogą zgłosić ten fakt do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**).

- problemy wychowawcze (gdzie szukać pomocy, przepisy karne, czego unikać, procedury i zasady

Wsparcia w rozwiązywaniu codziennych problemów wychowawczych, trudnych sytuacji i konfliktów w rodzinie udzielają bezpłatnie poradnie rodzinne (**familievern**) istniejące w każdym województwie (najbliższą rejonowo można sprawdzić na stronie www.bufdir.no). Jednak jeśli pracownicy poradni uznają przypadek za poważny, zobowiązani są do zgłoszenia sprawy do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**).

W sytuacjach problemowych zalecamy kontakt z prawnikami. Lista prawników, w tym udzielających pomocy w j. polskim dostępna jest na poniższej stronie:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/norwescy_prawnicy/

- postępowania z przedstawicielami policji, szkoły i pomocy społecznej)

W sytuacjach problemowych zalecane jest żądanie tłumacza (bezpłatne) i kontakt z prawnikiem.

Lista adwokatów, w tym polskojęzycznych oraz tłumaczy:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/norwescy_prawnicy/

Wykaz adwokatów specjalizujących się w sprawach **Barnevernet**:

<https://www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat/?sak=Barn+og+foreldre&spessak=Barnevern>

Strona internetowa Wydziału Konsularnego Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Oslo:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/

- problemy rodzinne (rozwoy, separacje, rozstania, opieka nad dzieckiem)

W przypadku separacji i rozpadu pożycia zaleca się kontakt z prawnikiem.

Wszyscy rodzice dzieci poniżej 16 lat zobowiązani są do mediacji w poradni rodzinnej (**familievern**). Odbywają się one w celu zawarcia umów dot. opieki nad dziećmi (kwestie odpowiedzialności rodzicielskiej, miejsca zamieszkania i kontaktu z drugim rodzicem, lub ewentualnej opieki naprzemiennej). Przy podejmowaniu decyzji nadrzędne jest dobro dziecka.

Norweska ustawa nr 47 z dnia 4 lipca 1991 o związkach małżeńskich (Lov om ekteskap: LOV-1991-07-04-47) przewiduje tryb postępowania rozwodowego przed wojewodą (**fylkesmannen**). Warunkiem tego postępowania jest zgoda stron na rozwód i brak konfliktu między nimi oraz rozpad pożycia małżeńskiego potwierdzony rocznym okresem separacji lub udokumentowanym dwuletnim okresem braku kohabitacji. W sprawach, w których między stronami istnieje spór lub konflikt prawny, małżeństwo może być rozwiązane orzeczeniem sądu (**tingrett**) w postępowaniu cywilnym.

Lista prawników, w tym polskojęzycznych oraz udzielających bezpłatnej pomocy prawnej dostępna jest na stronie: https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/norwescy_prawnicy/

Bezpłatne porady na tematy dotyczące pracy, rodziny, zdrowia i migracji można uzyskać także na stronie oraz infolinii „Polski Dialog”:

<https://www.facebook.com/PolskiDialog.no>

- najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)

Norweskie standardy wychowania dzieci różnią się od standardów obowiązujących w Polsce. W Norwegii rodzice i dzieci są uważnie obserwowani. Służby publiczne, urzędy, lekarze, nauczyciele, sąsiedzi czy inne osoby mają obywatelski obowiązek zgłaszania wszelkich podejrzeń o nieprawidłowości w wychowaniu dziecka. Nerwowe reakcje, okazywanie negatywnych emocji, uspokajanie płaczącego dziecka na siłę, jego karcenie czy wymierzanie klapsów są niedopuszczalne i mogą skutkować interwencją Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**). Norweskie bezstresowe wychowanie stawia w centrum dużą autonomię dziecka w zakresie podejmowania decyzji, dlatego już od przedszkola uczy się go samodzielności. Duży nacisk kładzie się na kształcenie społeczne, przygotowujące do życia socjalnego. Dzieci uczy się o tym, jakie mają prawa i że nie wolno na nie krzyżać czy podnieść ręki. W szkołach i innych placówkach często przeprowadza się rozmowy mające na celu zbadanie sytuacji rodzinnej i warunków panujących w domu dziecka.

3) Problemy z prawem

- opieka społeczna (opis procedur, zasad działania, porady jak unikać zaostrzenia problemów)

Norweskie realia w zakresie prawa do opieki nad małoletnimi znacząco odbiegają od realiów polskich, a standardy wychowania dzieci różnią się od standardów wyniesionych z Polski. Wiele zachowań w relacjach między rodzicami a dziećmi, prawnie i kulturowo dopuszczalnych w Polsce, w Norwegii może zostać potraktowane jako naruszenie praw dziecka skutkujące surowymi konsekwencjami i interwencją Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**). Do zachowań, które

zgodnie z praktyką są podstawą dla norweskich służb socjalnych do zainteresowania się sytuacją dziecka można zaliczyć np. krzyk czy płacz karconego dziecka - nawet jeśli został wywołany bez użycia przemocy fizycznej, jego zły nastrój, klapsy, użycie przemocy fizycznej, przebywanie małoletniego pod opieką rodziców nadużywających alkoholu lub zażywających narkotyki, pozostawienie dziecka bez opieki, złe warunki w domu, czy zaniedbania w leczeniu, w tym stomatologicznym i edukacji.

W Norwegii przypadki niewłaściwych postaw w rodzinach obowiązkowo zgłaszane są do Urzędu Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**) przez pracowników służb publicznych, poradni rodzinnych (**familievern**), szkoły, sąsiadów, pielęgniarki, lekarzy czy też inne zainteresowane osoby. Przy czym organy władzy/administracji państwowej oraz pracownicy szkół, przedszkoli lub służb pedagogiczno-psychologicznych mają obowiązek podjęcia prób poprawy sytuacji dziecka. Do uruchomienia działań przez **Barnevernet** mogą posłużyć zeznania dziecka. Według Urzędu Ochrony Praw Dziecka wszystkie zgłoszenia, w tym anonimowe są rozpatrywane.

Głównymi norweskimi instytucjami odpowiedzialnymi za ochronę praw małoletnich są: Urząd Ochrony Praw Dziecka (**Barnevernet**), Ministerstwo ds. Dzieci i Rodziny oraz Urząd ds. Dzieci, Młodzieży i Rodzin **Barne-, ungdoms-, og familiedirektoratet (Bufdir)**. Zakres odpowiedzialności **Barnevernet** regulowany jest przez Ustawę o ochronie praw dziecka z dn. 17 lipca 1992 r. (**Barnevernloven**) oraz Ustawę o postępowaniu administracyjnym i administracji publicznej (**Forvaltningsloven**).

W przypadku wpłynięcia zgłoszenia nieprawidłowości **Barnevernet** jest zobowiązane natychmiast zbadać sytuację dziecka, przeprowadzić postępowanie sprawdzające najpóźniej 3 miesiące od jego otrzymania, zastosować niezbędne środki zapobiegawcze nie później niż 6 tygodni od zakończenia postępowania sprawdzającego. Może także wezwać rodziców na rozmowę sprawdzającą lub wysłać zawiadomienie o wizycie w domu np. w asyście policji. Należy pamiętać, iż rodzice mają prawo do wglądu do raportu dotyczącego sprawy. Ostatecznym środkiem, który może być zastosowany przez **Barnevernet** jest umieszczenie dziecka poza domem rodzinnym, które może nastąpić także bez zgody rodziców, w oparciu o decyzję Komisji Wojewódzkiej (**fylkesnemnda**). Rodzice mają prawo być obecni w trakcie rozpatrywania sprawy przez Komisję Wojewódzką, ale nie podczas narady i głosowania. Odwołanie od decyzji Komisji można wnieść do sądu I-szej instancji, zaś organem odwoławczym wobec innych działań jest wojewoda (**fylkesmannen**).

Podkreślenia przy tym wymaga, że sam fakt posiadania innego obywatelstwa niż norweskie nie zwalnia w najmniejszym stopniu od odpowiedzialności przed miejscowym prawem na równi z obywatelami tego kraju i nie daje podstaw domagania się uprzywilejowanego traktowania (obowiązuje prawo miejsca pobytu).

Więcej informacji znajduje się w Broszurze informacyjnej Urzędu Ochrony Praw Dziecka **Barnevernet** na stronie Ministerstwa ds. Dzieci i Rodziny:

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/barnets_beste_brosjyrer/Barnevernet_til_barnets_beste_polsk_.pdf

- gdzie szukać pomocy (opis działania adwokatów, radców prawnych i organizacji pozarządowych udzielających wsparcia prawnego, przydatne kontakty, także w Polsce)

Pomoc udzielana przez prawników jest płatna i komercyjna. Bezpłatna pomoc prawna przysługuje tylko w ustawowych przypadkach (np. w sprawach Barnevernet – od etapu zaskarżenia decyzji do fylkesnemnda, czyli Komisji Wojewódzkiej oraz w razie osiągnięcia zbyt niskiego dochodu).

Strona internetowa Wydziału Konsularnego Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Oslo:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/

Lista adwokatów, w tym polskojęzycznych i tłumaczy:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/norwescy_prawnicy/

Wykaz adwokatów specjalizujących się w sprawach Barnevernet:

<https://www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat/?sak=Barn+og+foreldre&spesak=Barnevern>

- najczęstsze nieporozumienia (opis najczęściej występujących problemów)

Najczęstsze nieporozumienia wynikają przede wszystkim z:

- różnic kulturowych,
- braku znajomości prawa i procedur,
- braku znajomości języka (stąd w przypadku problemów zaleca się żądanie bezpłatnej pomocy tłumacza),
- różnego podejścia do metod wychowania dziecka.

4) Tu znajdziesz pomoc

- lista kontaktów w kraju X (dane teleadresowe i linki)

Lista adwokatów (w tym polskojęzycznych) i tłumaczy:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/norwescy_prawnicy/

Wykaz adwokatów specjalizujących się w sprawach Barnevernet:

<https://www.advokatenhjelperdeg.no/finn-advokat/?sak=Barn+og+foreldre&spesak=Barnevern>

Ogólne informacje o życiu w Norwegii - UDI - Ny i Norge:

<http://www.nyinorge.no/Documents/Ny%20i%20Norge%202015%20-%20PDF/Nowicjusz%20w%20Norwegii%202015.pdf>

NAV - <https://www.nav.no/en/Home> - informacje, jak ubiegać się o pracę, lista wymogów i zaleceń dla osób planujących przeprowadzkę do Norwegii (rejestracja, podatki, UDI, karta ubezpieczenia zdrowotnego, rachunek bankowy, zasiłki dla bezrobotnych, zasiłki rodzinne, emerytury, zasady i warunki zatrudnienia – umowa o pracę, państwowa inspekcja pracy, norweski urząd podatkowy

Norwegia w Internecie - przydatne linki do urzędów norweskich: Informacja dot. norweskiej Służby Ochrony Dzieci (**Barnevernet**):

http://www.regjeringen.no/upload/BLD/barnets_beste_brosjyrer/Barnevernet_til_barnets_beste_polsk_.pdf

Norweskie urzędy:

- **Inspekcja Pracy (Arbeidstilsynet)** – jeżeli masz kłopoty z pracodawcą, pracą, umową, wypłatą zgłoś tutaj, informacje po polsku - <http://www.arbeidstilsynet.no/artikkel.html?tid=92397>
- **Urząd do Spraw Cudzoziemców (UDI)** - legalizacja pobytu - <http://www.udi.no/>
- **Urząd Podatkowy (Skatteetaten)** - <http://www.skatteetaten.no/>
- **Zakład Ubezpieczeń Społecznych (NAV)** - <https://www.nav.no/en/Home/Rules+and+regulations/Membership+of+the+National+Insurance+Scheme>
- **HELFO** - odpowiednik polskiego NFZ - <https://helfo.no/english>
- **Urząd Celny (Toll)** – informacje po polsku - <http://www.toll.no/en/international/polski/>
- **Policja (Politi)** - http://www.politi.no/portal/page?_pageid=34,49015&_dad=portal&_schema=PORTAL
- **Państwowy Zarząd Dróg (Statensvegvesen)** - informacje dotyczące samochodów i dróg w Norwegii - <http://www.vegvesen.no/en/Home>

Informacje ZUS nt. emerytur i rent przyznawanych i wypłacanych przez ZUS z zastosowaniem przepisów prawnych Unii Europejskiej - [poradnik dla osób zamieszkałych w Norwegii](https://oslo.msz.gov.pl/resource/56775fb3-c616-4fe0-97de-b9f1c7d66355:JCR) - <https://oslo.msz.gov.pl/resource/56775fb3-c616-4fe0-97de-b9f1c7d66355:JCR>

Bezpłatne porady prawne - <http://www.frirettshjelp.com/>

<https://foreninger.uio.no/jussbuss/>

System opieki nad małoletnimi -

https://www.msz.gov.pl/pl/p/oslo_no_a_pl/informacje_konsularne/poradnik_dla_osob_wyjezdajacych/system_opieki/system_opieki_nad_maloletnimi_w_norwegii_1

Przewóz zwierząt -

https://www.msz.gov.pl/pl/p/oslo_no_a_pl/informacje_konsularne/sprawy_prawne/informacje_dla_osob_przyjezdajacych_do_norwegii/informacje_dla_osob_przyjezdajacych_do_norwegii

Wwóz leków - <https://www.msz.gov.pl/resource/ba09c6c1-78f9-4e4e-8ab5-7444d345f711:JCR>

Polak za granicą – praktyczne informacje nt. danego kraju: ważne telefony, informacje dla podróżnych, ostrzeżenia MSZ, itd. - <https://polakzagranica.msz.gov.pl/>

„Polski Dialog” - bezpłatne poradnictwo po polsku na tematy dotyczące pracy, rodziny, zdrowia i migracji:

<https://www.facebook.com/PolskiDialog.no>

Strona internetowa Wydziału Konsularnego Ambasady Rzeczypospolitej Polskiej w Oslo:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/

- lista organizacji polonijnych w kraju X (dane teleadresowe i linki)

Pomoc w edukacji w j. polskim:

https://oslo.msz.gov.pl/pl/wspolpraca_dwustronna/polonia_w_norwegii/polskie_szkoly_w_norwegii/polskie_szkoly_w_norwegii

- lista kontaktów w Polsce (dane teleadresowe i linki)

Rzecznik Praw Dziecka:

<https://brpd.gov.pl>

Rzecznik Praw Obywatelskich:

<https://www.rpo.gov.pl/>

Departament Spraw Rodzinnych i Nieletnich w Ministerstwie Sprawiedliwości, Wydział Międzynarodowych Postępowań Rodzinnych:

tel. 222390740 / fax 222390366

Zielona Linia - ogólne informacje o powrocie do Polski, pomoc w poszukiwaniu pracy, przepisy, porady - <https://zielonalinia.gov.pl>